РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ

20 АСТАНА

ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың

«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2018»

XIII Халықаралық ғылыми конференциясы

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

XIII Международная научная конференция
студентов и молодых ученых

«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2018»

The XIII International Scientific Conference
for Students and Young Scientists

«SCIENCE AND EDUCATION - 2018»

12th April 2018, Astana

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2018»
атты XIII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2018»

PROCEEDINGS
of the XIII International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2018»

2018 жыл 12 сәуір

Астана

УДК 378

ББК 74.58
Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2018» атты студенттер мен жас ғалымдардың XIII Халықаралық ғылыми конференциясы = XIII Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2018» = The XIII International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2018». – Астана: http://www.enu.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/, 2018. – 7513 стр. (қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-997-6

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 378

ББК 74.58

ISBN 978-9965-31-997-6

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2018

организации периодически сталкиваются при постановке системы бюджетирования. Однако при условии эффективно работающей системы бюджетирования у организации появляется возможность прогнозировать собственные финансовые результаты на несколько отчетных периодов вперед.

Список использованной литературы:

1. Рыжакина Т.Г. Интегрированные инструменты планирования на предприятии // Проблемы теории и практики управления. – 2014. – № 1.
2. Каплан Р., Нортон Д. Организация, ориентированная на стратегию. Как в новой бизнес-среде преуспевают организации, применяющие сбалансированную систему показателей / Пер. с англ. – М.: Олимпик-Бизнес, 2015. – 416 с.
3. Савчук В. П. Финансовое планирование и разработка бюджета предприятия: учеб. пособие / В. П. Савчук — М.: Инфра-М, 2017. — 432 с.
4. Соколова Я. В. Управленческий учет: учеб. пособие (Бакалавриат) / Я. В. Соколова. — М.: Магистр, 2016. — 428 с.
5. Храпова Е. В. Финансовое планирование с использование блок — схем // Сибирский торгово — экономический журнал. — 2015. — № 10

УДК 339.144;338.5(045)

АУТСОРСИНГ ЗАМАНАУИ НАРЫҚТЫҚ ШАРУАШЫЛЫҚТЫҢ ЭЛЕМЕНТІ РЕТІНДЕ ЖӘНЕ БУХГАЛТЕРЛІК ЕСЕПТЕ АУТСОРСИНГ ҚЫЗМЕТІН ПАЙДАЛАНУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Әкімбергенова Назерке Нұрланқызы
kair.aiman@mail.ru
Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ 5В050800 «Есеп және аудит» мамандығының 3 курс студенті
Ғылыми жетекшісі: Спатаева Сауле Бакытовна

Аутсорсинг ұғымы XX ғасырдың аяғында пайда болды. Осы жаңа терминмен байланысты қызмет түрлері жаһандық экономикалық өсу процесінде үлкен маңызды орынға ие. Сондықтан, нарықтық экономикады өсуді қамтамасыз ететін зерттеу жұмысының объектісі болып табылатын «аутсорсинг» тақырыбының жаңашылдығы – осы ұғымды толықтай түсіне отырып, әр кәсіпорын өз шаруашылық қызметінде тиімді пайдалануы болып табылады.

Аутсорсинг ұғымы XX ғасырдың аяғында пайда болды. Осы жаңа терминмен байланысты қызмет түрлері жаһандық экономикалық өсу процесінде үлкен маңызды орынға ие. Сондықтан, нарықтық экономикады өсуді қамтамасыз ететін зерттеу жұмысының объектісі болып табылатын «аутсорсинг» тақырыбының жаңашылдығы – осы ұғымды толықтай түсіне отырып, әр кәсіпорын өз шаруашылық қызметінде тиімді пайдалануы болып табылады. Аутсорсингтің негізгі қағидалары мыналар:

– әркім өз ісімен айналысуы керек және соған ғана жұмыстары бағытталуы керек;
– қосымша тапсырмаларды кім жақсы орындай алса, соған тапсырылуы керек;
– жұмыстың мұндай реттілікпен бөлінуі мердігерге де, тапсырманы беруші компанияға да пайда әкеледі.

Аутсорсингтік қызметтің кемшіліктері:

– ұлттық мәдениетті білмеуі (егер тапсырыс беруші мен мердігер екі бөлек елдің компаниялары болса);
– мамандардың біліктілігінің төменгі деңгейі (тапсырыс беруші компания үшін);
– мамандардың тұрақсыздығы [1].

Қазіргі таңда аутсорсингтік операциялар кеңінен қолданылатын салалар бар. Солардың бірі – ақпараттық технологиялар саласындағы аутсорсинг. Корпоративті ақпараттық жүйенің

дамуы – аутсорсингтің дамуына алып келді. АТ-аутсорсингтің ең қарапайым мысалы: сайттар бойынша хостингті жатқызуға болады. Осы саладағы әлемдік танымал IBM және HP компаниялар болып табылады.

Келісілген сомаға белгілі бір бизнес – қызметтің бөлігін орындауды ұсынатын компаниялар 20 ғасырдың ортасында пайда болды. Алғашқы жаңа модельді қолданған табысты жоба American Airlines болды. Компания өзінің ішкі операторлар қызметінен бас тартып, барлық колл – центр қызметін телефон қызметімен айналысуға машықтанған кішігірім компанияға табыстады. Әлемдік нарықта аутсорсинг қызметін пайдаланудан АҚШ көш бастайды. (әлем нарығының 36% - ын қамтиды), Батыс Еуропа (29%) және Жапония (13%). Өз функциялары мен бизнес – процестерін аутсорсингтік компанияларға табыстайтын АҚШ компаниялары 1999 жылы 52%-ды құрасы, 2005 жылы 86% - ға өскен [2].

Қазіргі таңда аутсорсингтік операциялар кеңінен қолданылатын салалар бар. Солардың бірі – ақпараттық технологиялар саласындағы аутсорсинг. Корпоративті ақпараттық жүйенің дамуы – аутсорсингтің дамуына алып келді. АТ-аутсорсингтің ең қарапайым мысалы: сайттар бойынша хостингті жатқызуға болады. Осы саладағы әлемдік танымал IBM және HP компаниялар болып табылады. Сонымен қатар, осы саладағы қызмет түрлеріне IP-телефония, АТ-аудит, мәліметтер базасы, консалтингті жатқызуға болады.

Аутсорсинг түрлері сызба түрінде 1- сызбада келтірілген.

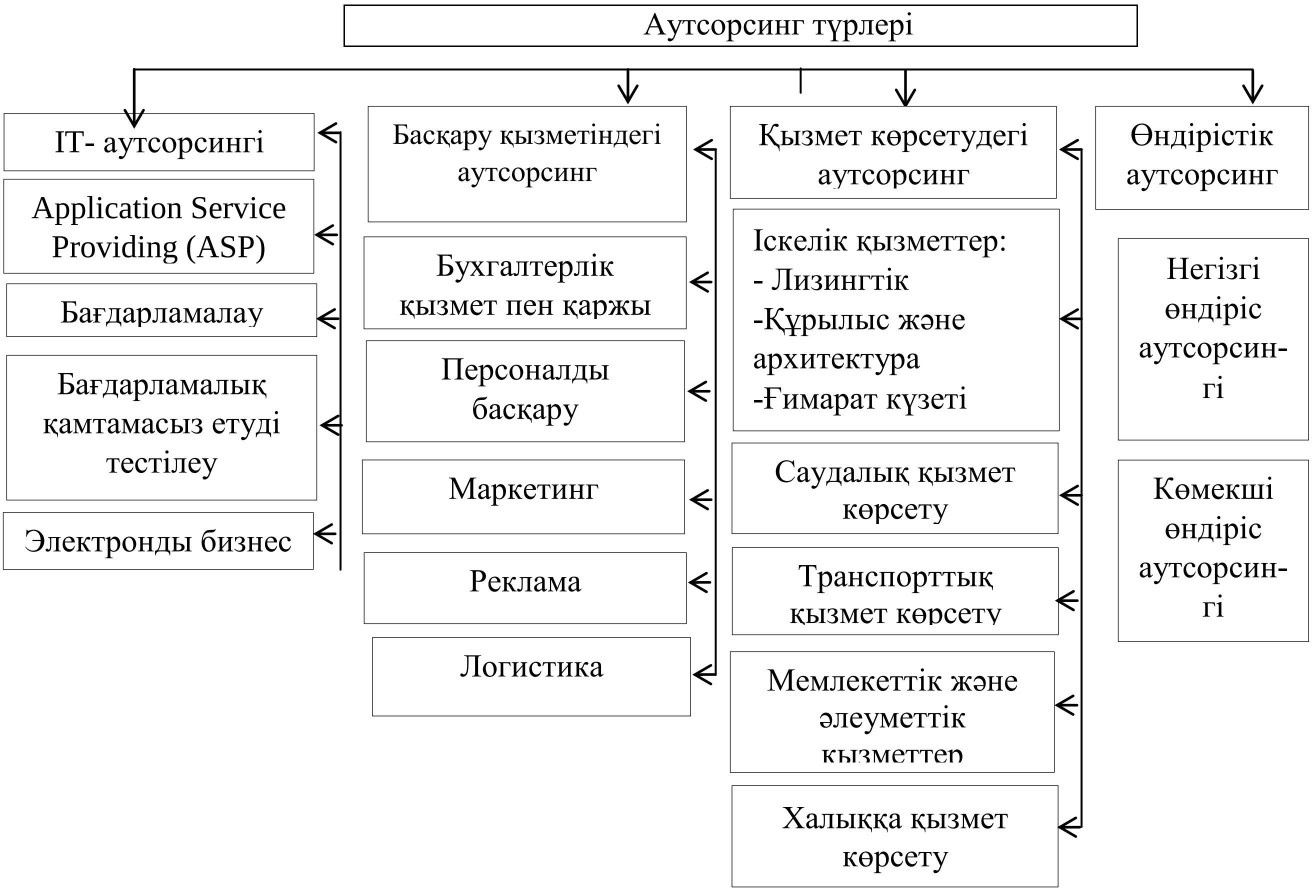

Сызба 1. Аутсорсинг түрлері

Ескерту: [3] мәліметтері негізінде автормен құрастырылған

Қаржы саласындағы аутсорсинг . Бухгалтерлік аутсорсинг – компанияның бухгалтерлік есебін тапсырыс берушінің тіркелген мемлекетіндегі бухгалтерлік есептің барлық заңдылықтарына сай етіп жүргізуші аутсорсинг компанияларының қызметі болып табылады. Түгендеу аудиті компаниядағы мүліктердің есебін шығарумен тікелей байланысты. Мұнда кодпен есептеуге арналған технологиялар қолданылады.

Қызметкерлердің еңбекақысын есептеу саласындағы аутсорсинг. Бұл кезде еңбекақыны төлеу емес, оның жалпы көлемін, сыйақы мөлшерін, іс-сапар төлемі, жәрдемақы есептелінеді.

Персоналды басқару саласындағы аутсорсинг. Көбінесе, аутсорсинг компанияларына мамандарды таңдау мен іздеу мәселелері тапсырылады.

Маркетинг саласындағы аутсорсинг. Бұл саладағы ең кең тараған аутсорсинг – колл-орталықтардың қызметі. Батыстың ірі компаниялары дәл осы қызмет түрін өз компаниясының өнімін жарнамалауда жиі қолданады. Мұнда олар арзан жұмыс күші бар елдердің аутсорсинг-компанияларының қызметін пайдаланады. Аутсорсингті жүргізу мен ұйымдастыру кезеңдері:

1. Шешім қабылдау үрдісі:

- компанияның алға қойған мақсатына жету жолындағы «әлсіз жақтарын» анықтау, бизнесті қолдау жәге оған жету жолдарын анықтау;

- алға қойған мақсаттың орындалуына қажетті ресурстарды анықтау;

- шешім қабылдауға әсерін тигізетін факторлардың (тапсырманың қиындығы, жұмыс көлемі, жұмысты орындау жылдамдығы) орын алуы;

- тәуекелді анықтау (серіктестің тәуекелділік дәрежесі, операциялық тәуекел).

2. Аутсорсинг көлемін анықтау:

- аутсорсингтік компанияға берілетін қызметтің немесе тауардың көлемін анықтау;

- берілетін тапсырманың түрін анықтау.

3. Провайдер мен мәміленің түрін анықтау:

- маркетингтік зерттеулер жүргізу, қызмет көрсетуші компанияларды зерттеу;

- шешім қабылдауға байланысты кілттік көрсеткіштерді анықтау;

- мәміле шартында екі жақтың міндетін нақты әрі теңдей бөлу [4].

Шешім қабылдау үрдісі төмендегі белгілерге байланысты анықталады:

- бизнестің түрі, мінездемесі;

- провайдердің беделі, соның ішінде нарықтағы рөлі;

- серіктестіктер арасындағы сенімхат;

- заңдылық көрсеткіштеріне сай келуі.

Аутсорсингтік операциялардың басқарушылары екеу болады:

1. бірінші жақ, тапсырыс беруші жоғарғы басшылық;

2.жұмыстың тиімділігіне жауап беруші жақ, жұмыс жүргізу басшылық [5].

Аутсорсинг үрдісі жүзеге асқаннан бастап, жауапкершілктер мен міндеттер екі жаққа теңдей бөлінеді.

Түйіндей келсек, аутсорсингтің біздің еліміздегі қолданылу ауқымы күннен күнге кеңейіп келеді. Ол IT, басқарушылық, өндірістік, қаржылық салаларда кең орын алды. Қызмет түрлеріне қарай басқару функциясының берілуі, өндіріс функциясының берілуі, өз ресурстарынан бас тарту және оны ұйымда жүзеге асыру бойынша белгілер қалыптасқан.

Қазақстандағы жалпы аутсорсинг саласының негізгі мәселері мыналар:

– аутсорсинг – мәселені шешудің кешенді түрі. Бұл жағынан келгенде, қазастандық аутсорсерлер тек бір жақты ғана жұмыс жасалуы болып табылады.

– қазақстандық мамандардың біліктілігінің төмен деңгейі;

– тапсырыс берушілердің отандық аутсорсерлерге сенімсіздікпен қарауы;

– аутсайдер компаниялардың арасында лидердің жоқтығы;

Бухгалтерлік есептегі аутсорсинг кәсіпкерлік әрекеттердің және кәсіпорынның бухгалтерлік қызметтері тәсілдерінің ерекше жағдайы болып табылады. Ол ұйыммен байланысты қызмет көрсету, бухгалтерлік есеп жүргізу және компаниядан тыс кәсіпорынның есептілігін жасау, оны орындау үшін аутсорсерді жіберу қызметін атқарады. Ішкі қолданушылардың бухгалтерлік қызметтерімен салыстырғанда, бухгалтерлік аутсорсингте ішкі компания тапсырыс беруші компанияның кәсіпкерлік жұмыс әрекеттеріне ұйымдық және заңдық, өзіндік түрде қала отырып, жалпы құрылымдық бөлімше ретінде енеді [6].

Бухгалтерлік аутсорсингтің 3 айқын түрі:

– бухгалтерлік кеңес беру;

– таңдамалы аутсорсинг;

– толық аутсорсинг.

Аутсорсинг мәселесі бойынша негізгі нәтижелерімынадай:

– аутсорсинг - компанияны нарықта өз позициясын мықты орнату үшін және бәсекеге қабілеттілігін арттыру мақсатындағы мүмкіндік.

– қазіргі таңда аутсорсингке өту компанияның капитализациясын арттыру, бизнесті кеңейту және компания беделін арттыру деп түсіндіріледі.

– сондықтан да, аутсорсинг термині компанияның кәсіпкерлік моделін қайта құрылымдап және оны жақсартатын бірегей мүмкіндік ретінде айқындалуы тиіс [7].

Аутсорсинг қызметі бойынша кәсіпорынның шаруашылық қызметінде шығындар және түсімдердер танылып, бухгалтерлік есепте ашылып көрсетілдеді.

Аутсорсерді тарту процесі сәйкес келісім –шартқа отыруды қарастырады. Әр тарапқа өзінің міндеттерін орындау үшін заңдық жауапкершілікке тартылады. Таңдалған аутсорсинг түріне тәуелді, қосалқы мердігерлерге ақпараттық технологиялармен, кадрлармен, бухгалтерлік жұмыспен және т.б. – мен байланысты компаниялардың нақты қызметтері беріледі. Тапсырыс беруші қызметкерді жалдау келісім – шарты бойынша қызмет ақысын өз уақытында төлеуі тиіс. Аутсорсер білікті қызметкерлерді ұсына отырып, қызмет көрсетуге жауапты.

Бухгалтерияны аутсорсингке жіберу артықшылықтары. Штаттық бухгалтер немесе штаттан тыс бухгалтер болған жағдайда бухгалтерлік қызметтерді аутсорсингке жіберу бірнеше артықшылықтар қатарын көрсетеді.

Бухгалтерияны қамтамасыз ету үшін шығындарды азайту. Бір штаттық бухгалтердің жұмысы үшін жабдықталған жұмыс орны, компьютер, телефон және өзге де кеңсе техникасы, бухгалтерлік бағдарламаларды сатып алу және қондыру қажет етіледі.

Аутсорсинг кезінде маманға қажетті құралдардың, оның ішінде бағдарламалық қамтамасыз ету болады, демек, артық шығындар орын алмайды.

Жалпы, кәсіпорын аутсорсингтік компанияның қызметін пайдалануға жұмсалған шығындарды 7210 – «Әкімшілік шығындар» бөлімшесіне жатқызады.

Аутсорсинг терминіне қатысты көптеген анықтамалар бар. Солардың біріне тоқталатын болсақ, аутсорсинг – бұл кәсіпкерлік – іс – әрекеттің немесе кәсіпкерлік – процестің бір бөлігін басқа орындаушы тұлғаға тапсыру. Сонымен қатар, аутсорсинг – орындайтын қызметтерді бөлісіп алумен сипатталатын, яғни, кәсіпкерлік жүйенің «өзіме тек өзім жақсы орындайтын жұмыстарды қалдырып, қалған жұмысты басқалардан жақсы орындайтын тұлғаға беремін» деген принципке негізделген ұйымдастырылған шешім.

Көңіл аударатын жәйт: екі жақ (компания мен аутсорсер) келісім – шартқа отыратын сәтте олардың атқаратын міндеттерін, орындайтын операцияланың мазмұнын және уақытын міндетті түрде егжей тегжейлі келісіп, шешіп алуы керек. Әсіресе, келісім – шартта жауапты екі жақтың есеп пен есептілікті жүргізген кезде қателікке жауапты тұлғаны атап өткен маңызды болып табылады.

Кәсіпорын аутсорсингтік өызметті пайдаланған кезде пайда болатын шығындар басқару шығындары болып табылады. Атсорсер компанияда өз қызметін атқарған кезде, 7210 «әкімшілік шығындар» шотында көрініс табады.

Аутсорсер қызметіне төлем бухгалтерлік есепте аутсорсердің қызметін есепті кезеңде көрініс табады. Тапсырыс берушінің (аутсорсер қызметін пайдаланушы ұйымның) бухгалтерлік есебінде келесі жазбалар жазылуы тиіс. 1-кестеде аутсорсердің атқарған қызметіне төленген ақшаның шоттар жоспарында көрсетілуі келтірілген.

Кесте 1 – Тапсырыс берушінің аутсорсинг қызметі үшін іс әрекет журналы

Операция мазмұны	Шоттар	Со

	корреспонденциясы		ма, теңге
	Дебет	Кре дит	
Аутсорсер фирмасы көрсеткен қызметі үшін есептелінді	7210	3310	15 0 000
Аутсорсер фирмасына көрсетілген қызметтер үшін төлем жасалды	3310	1030	15 0 000

Басқа ұйымдарға көрсетілген қызметтер үшін жұмсалынған шығындарды біріктіріп қарастыруға болады. Олардың қатарында: өндіріспен байланысты шығындар, өнімді өндірумен байланысты шығындар және басқарумен байланысты шығындар бар.

- Ақпараттық және заңдық қызметтерге жұмсалған шығындар;
- Аудиторлық қызметтерге жұмсалынған шығындар;
- Ұйымды немесе оның бөлімшесін басқару қызметіне жұмсалынған шығындар;
- Өзге ұйым бухгалтерлік есепті жүргізу қызметіне жұмсалған шығындар;

Басқа ұйымдардың компанияға көрсеткен қызметтері үшін шығындар дебет бойынша 7210 «әкімшілік шығындар», кредиті бойынша 3310 «берушілер мен мердігерлерге берілетін қысқа мерзімді кредиторлық берешек» шоттарында есепке алынады.

Құжат бойынша жұмсалынған шығындарды көрсетілген қызметтің келісім шартта көрсетілген ақпараттар бойынша, көрсетілген қызметті растайтын қабылдау – тапсыру актісі, шот – фактура, банк берген есептілік құжаты арқылы расталады.

Бухгалтерлік есепте компанияның қарапайым шаруашылық қызметі барысында көрсетілетін бухгалтерлік жазбалары арқылы өзге ұйымның көрсеткен қызметі расталады.

Аутсорсингтік қызметтен түскен пайдалар бухгалтерлік есепте пайда мен залал туралы есептілікке сәйкес жүргізіледі.

Қазақстанда аутсорсинг нарығы соңғы уақытта аса жоғары деңгейде дамып келеді. Қазақстандық аутсорсерлер шетел әріптестерінің тәжірибесін жете меңгеріп, жетістікке жетті. Аутсорсингтік қызметтердің Қазақстандық нарығы алдағы уақытта өсу кезеңінде болмақ, ал экономикадағы дағдарыстық жағдайлар осы нарықтың дамуына аса күшті талпыныс тудырады. Аутсорсингтік фирмалардың қызметтер саласында IT, бухгалтерлік, заңдық және аутстаффингтік қызметтер перспективалық болып табылады. Аутсорсингтік қызметтердің алда одан әрі жетілуі үшін заңнамалық базаның өңделуі, аутсорсер фирмалардың маркетингтік кешендерінің жасалуы, сонымен қатар жоғары беделіне қол жеткізуі қажетті болып табылады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Мемлекет басшысы Н.Назарбаевтың «Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік» Қазақстан халқына жолдауы. 2017 жылғы 31 қаңтар.
2. Б.Н.Исабеков.Governmental support of entrepreneurship and ways of performing development program //Институт экономических исследований. Экономика, финансы, инструменты – Астана, 2011, № 2.
3. Б.Н.Исабеков. Аймақтық деңгейде инновациялық зерттеулер // «Астананың өркендеуі-өңірлердің өркендеуі» ғылыми-практикалық конференцияның материалдары – Өскемен, 2011.
4. Интернет ресурсы: https://bridge-group.ru/news/detail/144
5. Б.Н.Исабеков**,** Қарақұлова А.Б. «Аутсорсингтік қызметтің жағдай және дамыту мәселелері» мақаласы
6. Курьянович В. Реструктуризация фирмы и переход на аутсорсинг // Sales Business. — 2005. — № 4
7. Бравар Жан-Луи, Морган Роберт. Эффективный аутсорсинг. Понимание, планирование и использование успешных аутсорсинговых отношений = Smarter Outsourcing: An

Executive Guide to Understanding, Planning and Exploiting Successful Outsourcing Relationships. — Днепропетровск: Баланс Бизнес Букс, 2007. — С. 288. — ISBN 978-966-415-023-8.
8. Хейвуд Дж. Брайан. Аутсорсинг: в поисках конкурентных преимуществ = Outsourcing Dilemma, The: The Search for Competitiveness. — М.: Вильямс, 2004. — С. 176. — ISBN 5-8459-0398-X.
9. Уикипедия ашық энциклопедиясы https://kk.wikipedia.org/wiki/
10. Ермошина Е.Л. Как правильно отражать в учете расходы на аутсорсинг // Электронный ресурс [http://www.klerk.ru/buh/articles/21883/] (дата обращения: 27.03.2013 г.)

УДК 331.2

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ОПЛАТЫ ТРУДА РАБОТНИКОВ УГОЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Дюсенова Дана Канатовна,
Батталова Ботагоз Сеитовна
dana_998@bk.ru
Студенты 2 курса экономического факультета кафедры «Учет, аудит и анализ»
ЕНУ имени Л.Н.Гумилева
Научный руководитель:Акимова Б.Ж.

Заработная плата является основным источником дохода рабочих и служащих, на основе которой осуществляется контроль за мерой труда и потребления. Она используется как важный рычаг управления экономикой и выступает источником средств для воспроизводства рабочей силы, элементом личного дохода работника, основой жизнеобеспечения членов его семьи, главным фактором развития производства, обеспечивающего платежеспособный спрос. Заработная плата включает:

- вознаграждение за труд в зависимости от квалификации работника, сложности, количества, качества и условий выполняемой работы;
- компенсационные выплаты – доплаты и надбавки, в том числе за работу в условиях, отклоняющихся от нормальных, в особых климатических условиях и на территориях, подвергшихся радиоактивному загрязнению, иные выплаты компенсационного характера;
- стимулирующие выплаты – доплаты и надбавки стимулирующего характера, премии и иные поощрительные выплаты [1, с.177].

Вопросы организации оплаты труда занимают одно из ведущих мест в социально-экономической политике государства. В условиях рыночной экономики практическое осуществление мер по совершенствованию организации оплаты труда должно быть основано на соблюдении ряда принципов оплаты труда: принцип оплаты по затратам и результатам; принцип повышения уровня оплаты труда на основе роста эффективности производства; принцип опережения роста производительности общественного труда по сравнению с ростом заработной платы; принцип материальной заинтересованности в повышении эффективности труда [2, с. 157].

Одной из важных специальностей является профессия шахтера,занимающийся добычей полезных ископаемых. В горнодобывающей промышленности и разработке карьеров за январь – май 2017 года индекс физического объемасоставляет 116,2% (112,9 млрд. тенге). Рост обеспечен за счет увеличения добычи угля на 19,4%, руды железной – на 27,1%, медной – на 3,3%, золотосодержащей – на 0,4%, свинцово - цинковой – на 9,6%.

В таблице 1 показан объем добычи угля в Казахстане за 2017 год и план на 2018 год.